

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU VICHY VANDENS PARKE

TYRIMO

2026 m. kovo 24 d. Nr. (25)SN-408)SP-20

Vilnius

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2025 m. gruodžio 12 d. gautas pareiškėjo (duomenys neskelbtini) (toliau – Pareiškėjas), atstovaujamo (duomenys neskelbtini) (toliau – Pareiškėjo atstovas), skundas, o 2025 m. gruodžio 23 d. skundo patikslinimas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu „Vichy“ vandens parke (toliau – ir Parkas).

Skunde nurodyta, kad Pareiškėjui visam laikui uždrausta lankytis „Vichy“ vandens parke, kuris valdomas UAB „Vandens parko“ (toliau – ir Bendrovė). Taip pat užblokuotas jo turimas „Auksinis abonementas“ dėl 2025 m. rugsėjo 5 d. įvykusio incidento, kai Pareiškėjui nespėjus pasinaudoti sanitarinėmis patalpomis, buvo išteptos Parko patalpos.

Skunde nurodyta, kad Pareiškėjui nustatytas 20 proc. darbingumas (dalyvumas) nuo vaikystės, patyrus gimdymo traumą. Pareiškėjo atstovas teigia, kad Pareiškėjas yra adekvatus, nėra agresyvus ir nekelia pavojaus kitiems lankytojams. Pareiškėjas kartu su Pareiškėjo atstovu nuo 2007 m. lankosi vandens parke ir nuo 2008 m. kasmet įsigyja „Auksinį abonementą“. Pareiškėjo atstovas teigia, kad tai svarbi jo integracijos ir psichologinės gerovės dalis.

Pareiškėjo atstovas nurodė, kad 2025 m. rugsėjo 5 d. Pareiškėjas lankėsi „Vichy“ vandens parke. Jau persirengęs Pareiškėjas pajuto staigų pilvo skausmą ir skubiai nuvyko į dušų zoną, kur, jo žiniomis, buvo įrengti tualetai. Tačiau abu dušų zonoje esantys tualetai tuo metu buvo sugedę ir užrakinti, todėl Pareiškėjas negalėjo jais pasinaudoti. Pareiškėjo atstovo teigimu, negalėdamas pasinaudoti šiais tualetais, Pareiškėjas skubėjo į trečiame aukšte esančią pirčių

zoną, kur taip pat yra sanitarinės patalpos. Vis dėlto dėl savo sveikatos būklės, susijusios su negalia, ir dėl to, kad dušų zonoje esantys tualetai buvo neveikiantys, Pareiškėjas nespėjo laiku pasinaudoti sanitarinėmis patalpomis, todėl pirčių zonos tualete susiklostė higieninė situacija. Pareiškėjo atstovas pažymėjo, kad persirengimo zonoje už dušų buvo įrengti tualetai, pritaikyti asmenims su negalia, tačiau Pareiškėjas apie jų buvimą nežinojo, nes, Pareiškėjo atstovo teigimu, nebuvo aiškaus ženklavimo, informuojančio apie šių patalpų vietą. Pareiškėjo atstovas taip pat nurodė, kad incidento metu jis pats buvo persirengimo kabinoje ir negalėjo Pareiškėjui padėti.

Pareiškėjo atstovo teigimu, susiklosčiusi situacija įvyko ne dėl Pareiškėjo kaltės ar tyčinių veiksmų, o dėl objektyvių aplinkybių – neveikiančių ir užrakintų tualetų, informacijos apie alternatyvias sanitarines patalpas stokos ir negalios sąlygotos būklės. Pareiškėjo atstovas nurodė, kad išvykstant iš Parko buvo informuotas, jog Pareiškėjo abonementas yra užblokuotas ir jam visam laikui uždrausta lankytis Parke.

Pareiškėjo atstovo teigimu, vėlesni jo kreipimaisi raštu ir telefonu į Parko administraciją, taip pat bandymas susitikti su įstaigos vadovu, buvo nesėkmingi, o Parko administracija su juo papildomai nesusisiekė. Pareiškėjo atstovo teigimu, minėtas sprendimas Pareiškėjui sukėlė reikšmingų neigiamų emocinių išgyvenimų. Jo nuomone, visam laikui taikytas draudimas lankytis Parke yra neproporcingas, atsižvelgiant į tai, kad incidentas kilo dėl objektyvių aplinkybių ir Pareiškėjo sveikatos būklės, susijusios su negalia. Pareiškėjo atstovas taip pat mano, kad toks sprendimas gali prieštarauti Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo nuostatomis, draudžiančioms diskriminaciją dėl negalios, bei Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo nuostatomis, įtvirtinančioms asmenų su negalia teisę naudotis paslaugomis ir dalyvauti visuomenės gyvenime lygiai su kitais asmenimis.

Pareiškėjo atstovas teigia, kad nuo 2007 m., kai Pareiškėjas pradėjo lankytis baseine, panašių incidentų nėra buvę ir jis visada Parke lankosi kartu su Pareiškėju .

Pareiškėjo atstovas taip pat pateikė el. susirašinėjimų su Parko atstovais kopijas, mokėjimų kopijas, skambučių išklotinės kopiją, Pareiškėjo negalios pažymėjimo kopiją Nr. (duomenys neskelbtini), Įgaliojimo kopiją ir asmens dokumentų kopijas.

2025 m. rugsėjo 10 d. Pareiškėjo atstovas išsiuntė el. laišką Parko administracijai, kuriame atsiprašė dėl incidento, nurodė, kad Pareiškėjas turi negalią ir „kai kurios jo reakcijos į fiziologinius procesus yra sulėtėjusios, rankų smulkioji motorika sutrikusi, bet jis yra absoliučiai adekvatus, neagresyvus ir saugus kitiems.“ (čia ir kitur citatų kalba netaisyta). Nurodė įvykio aplinkybes bei teigė, kad 18 metų, kol lankėsi Parke, panašių įvykių nebuvo, bei prašė neatimti iš asmens su negalia jam prieinamų džiaugsmų bei atblokuoti Pareiškėjo narystę ir leisti jam lankytis baseine.

2025 m. rugsėjo 10 d. Parko administracija pateikė atsakymą: „Dėkoju už jūsų laišką. Puikiai jus suprantu dėl sūnaus ir kad norėtumėte, jog ir toliau lankytųsi vandens parke. Tačiau dėl visų higienos normų, mes nebegalime to leisti. Po šio įvykio turėjome atlikti papildomą valymą ir dezinfekciją. Ištepta buvo ne tik tualetų zoną Lavos pirtyse, tačiau ir zona prie vandens baro baseino, bei sūkurinės vonios. Dėl to sulaukėme ir keletą skundų iš kitų lankytojų, buvusių tą dieną. Suprantu, kad tai buvo pirmas kartas, tačiau nei jūs, nei mes negalime garantuoti, kad tai vėl nepasikartos. Turime laikytis visų švaros ir higienos reikalavimų dėl kitų lankytojų.“

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė 2026 m. sausio 9 d. raštu Nr. (25)SN-408)S-18 kreipėsi į UAB „Vandens parkas“ ir paprašė atsakyti į pateiktus klausimus, pateikti nurodytus dokumentus ir kitą svarbią informaciją, susijusią su atliekamu tyrimu.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė :

2026 m. sausio 21 d. buvo gautas UAB „Vandens parkas“ raštas, kuriuo atsakyta į pateiktus klausimus.

UAB „Vandens parkas“ visų pirma atkreipia dėmesį, kad Bendrovė nerenka ir nesaugo informacijos apie lankytojų sveikatos būklę ir / ar darbingumo lygį, tokios informacijos Bendrovė neturėjo ir priimdama sprendimą dėl Skunde minimos situacijos, todėl objektyviai vertinant šis Bendrovės sprendimas negali turėti diskriminacijos negalios pagrindu požymių.

Bendrovė pažymi, kad, nors Pareiškėjas teigia, kad abu (dušo zonos) tualetai buvo sugedę ar užrakinti, visi Parke įrengti tualetai buvo tvarkingi ir veikiantys.

Bendrovė pažymi, kad visi Vandens parke įrengti tualetai pažymėti gerai matomais ir aiškiais ženklais. Tualetai paženklinoti atitinkamomis lentelėmis prie durų, kiekvienas Parko aukštas turi įrengtą tualetą, Parko klientų patogumui įrengtas aiškus patalpų planas, kuriame pažymėtos visos laisvalaikio bei higienos erdvės – dušai, tualetai ir persirengimo zonos. Bendrovė pateikė plano kopiją, kurioje atskirai sužymėti lankytojams skirti tualetai, pritaikyti asmenims su negalia, lentelių, žymėjimų ir nuorodų nuotraukų kopijas.

„Pažymime, kad Pareiškėjas išmatomis užteršė ne tik tualetą, bet keletą Vandens parko erdvių – išmatomis buvo užteršta zona esanti prie Vandens parke veikiančios maitinimo vietos „Aloha Bistro“, esanti antrame aukšte, laiptinė iš antro aukšto į trečią aukštą, trečiame aukšte esanti lavos pirčių zona bei trečio aukšto tualetų patalpos. Be to išmatomis išsipurvinęs Pareiškėjas Vandens parko darbuotojo buvo sustabdytas trečiame aukšte sūkurinių vonių (*džiakuzi*) zonoje prie laiptelių į vieną iš vonių.“

Bendrovė teigia, kad sprendimą uždrausti Pareiškėjui lankytis Vandens parke lėmė Pareiškėjo įvykdytas grubus Parko vidaus taisyklių pažeidimas, sukėlęs grėsmę Parko lankytojų sveikatai ir higieninei parko būklei. „Vandens parko vidaus taisyklių 15.3 punktas, nurodo, kad „Vandens parke griežtai draudžiama <...> atlikti gamtinius reikalus (tuštinantys) ne tualete“. Vandens parko vidaus taisyklių 1.42 punktas nurodo, kad „siekiant užtikrinti Vandens parko higieninę būklę, visi į Vandens parko vandens zonas įeinantys lankytojai privalo nusiprausti duše (naudodami muilą ar kitas švaros priemones), prireikus – apsilankyti tualete“. Šie reikalavimai yra pamatinis Parko tinkamos higienos veiksnys, o Pareiškėjas išmatomis užteršė didelį Parko plotą.

„Įvertinę Bendrovės darbuotojų žodinius ir raštiškus paaiškinimus bei peržiūrėję vaizdo medžiagą sprendimą uždrausti Pareiškėjui lankytis Vandens parke priėmė atsakingi Bendrovės asmenys. Tokie sprendimai fiksuojami Bendrovės IT sistemose, jie nėra protokoluojami ar aktuojami.“

Bendrovė nurodo, kad Parko darbuotojai apie Pareiškėjo negalią informacijos neturėjo, taip pat Bendrovei nėra žinoma apie kitus Pareiškėjo įvykdytus Vandens parko taisyklių pažeidimus ar panašaus pobūdžio incidentus.

„Bendrovė atkreipia dėmesį, kad neturi teisės savo veikloje taikyti jokių „poveikio priemonių“. Bendrovė yra privatus juridinis asmuo ir turi teisę į Vandens parką neįleisti lankytojų, kurių elgesys neatitinka Bendrovės savo klientams keliamų reikalavimų (pavyzdžiui Vandens parko vidaus taisyklių 5.15.4. punkte įtvirtinta taisyklė, kad Vandens parke griežtai draudžiama lankytis asmenims, kurių elgesys kelia pavojų Vandens parkui, jo saugumui ir higieninei būklei arba prieštarauja visuomenėje priimtoms gero elgesio taisyklėms, taip pat 5.15 punkte išvardinta ir daugiau reikalavimų, kurių paskirtis užtikrinti tinkamą ir teisės aktų reikalavimus atitinkančią higieninę Vandens parko būklę). Bendrovės atsakingi asmenys sprendimą neleisti Pareiškėjui naudotis Vandens parko paslaugomis priėmė atsižvelgdami į įvykio metu sukeltą grėsmę ir galimas reikšmingas pasekmes Vandens parko lankytojų sveikatai bei higieninei Vandens parko būklei. Tik Bendrovės darbuotojų pastangomis situacija buvo suvaldyta ir reali žala nebuvo padaryta.“

Bendrovė pažymi, kad sprendimas buvo priimtas dėl Pareiškėjo sukeltos grėsmės Parko higienai, Bendrovė negali prisiimti galimų tokio įvykio sukeltų pasekmių rizikos. Bendrovei priimant sprendimą informacija apie Pareiškėjo negalią Bendrovei nebuvo žinoma. Bendrovė pažymi, kad darbuotojai nepamena analogiškos situacijos, kuomet fiksuota tarša išmatomis ne tualetu kabinoje.

Kartu su atsakymu UAB „Vandens parkas“ pateikė vaizdo įrašo kopiją, nuotraukų kopijas, Parko asmenims su negalia pritaikyto tualetu žymėjimo lentelės nuotraukas, Parke esančių nuorodų į tualetus pavyzdžių kopijas, patalpų plano kopijas, Parko patalpų plano kopiją, Bendrovės lygių galimybių politikos įgyvendinimo ir vykdymo priežiūros tvarką.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a :

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, teikdama Parke laisvalaikio paslaugas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, t. y., ar Parkas visiems asmenims, nepaisant *inter alia* negalios, sudarė vienodas sąlygas naudotis teikiamomis paslaugomis.

Jungtinių Tautų asmenų su negalia teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Konvencijos 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl negalios ir garantuoja asmenims su negalia vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties. Konvencijos 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad prie asmenų su negalia priskiriami asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie sąveikaudami su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis.

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad asmenys su negalia galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant asmenims su negalia lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos asmenims su negalia formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų Asmenų su negalia teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ pastaboje (toliau – Pastaba) nurodė, jog prieinamumas yra asmenų su negalia gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo asmenys su negalia neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Komentaro 1 punktą). Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatusis pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei teikiamos prekės, produktai ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Asmenys su negalia turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas.

Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių neužtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas, prieinamumas turėtų būti užtikrintas visiems asmenims su negalia, nepaisant negalios pobūdžio, neišskiriant jų jokiais pagrindais – rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turto, gimimo ar kitokios padėties, teisinės ar socialinės padėties, ar amžiaus. Konvencijos 9 straipsnyje aiškiai įtvirtintas prieinamumas kaip, prielaida asmenims su negalia gyventi savarankiškai, visapusiškai ir lygiateisiškai dalyvauti visuomenės gyvenime ir lygiai su kitais asmenimis neribotai naudotis žmogaus teisėmis bei pagrindinėmis laisvėmis (Pastabos 14 punktą).

Reikėtų aiškiai atskirti įsipareigojimą užtikrinti visų naujai suprojektuotų, pastatytų ar pagamintų objektų, infrastruktūros, prekių ir paslaugų prieinamumą nuo įsipareigojimo pašalinti kliūtis ir užtikrinti esamos fizinės aplinkos ir transporto, informacijos ir ryšių, taip pat visuomeninių paslaugų prieinamumą. Visi nauji objektai, infrastruktūra, priemonės, prekės, produktai ir paslaugos turi būti sukurti taip, kad būtų visiškai prieinami asmenims su negalia,

laikantis universalaus dizaino principų. Valstybės, Konvencijos šalys, yra įsipareigojusios užtikrinti esamos fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, taip pat visuomenei teikiamų paslaugų prieinamumą asmenims su negalia.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu.

Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.¹ Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios

---

¹ Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas.

apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas.²

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme (aptariamu atveju – dėl negalios).

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui.

Nagrinėjamu atveju Tarnyboje buvo gauta informacija, kad Bendrovė visam laikui Pareiškėjui uždraudė lankytis Parke todėl, kad, Bendrovės teigimu, jis nesilaikė Parko taisyklių ir pažeidė higienos normų reikalavimus. Pareiškėjo atstovo nuomone, toks draudimas nėra proporcingas ir galimai diskriminuoja Pareiškėją, atsižvelgiant į tai, kad jis turi negalią ir jam nustatytas tik 20 proc. dalyvumas. Pareiškėjo atstovas taip pat teigia, kad Pareiškėjas nespėjo pasinaudoti tualetu dėl Parko kaltės, kadangi incidento metu asmenų su negalia tualetai buvo neveikiantys, nebuvo aiškių žymėjimų.

Pabrėžtina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo,

---

² Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai.

įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jau anksčiau minėtoje Konvencijoje įtvirtintas reikalavimas užtikrinti fizinės aplinkos prieinamumą asmenims su negalia įtvirtintas ir Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatyme, kurio 5 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo su negalia turi teisę į prieinamą aplinką visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje.

Pareiškėjo atstovas nurodė, jog Parke, dušų zonoje, kurioje Pareiškėjas bandė pasinaudoti sanitarinėmis paslaugomis, esantys tualetai buvo sugedę ir užrakinti. Apie tualetus persirengimo zonoje už dušų Pareiškėjas teigė nežinojęs, nes, jo vertinimu, nebuvo aiškaus žymėjimo. Bendrovė pateikė Parko planą, kuriame matyti, kad 1 ir 2 aukštuose yra bent po du asmenims su negalia pritaikytus tualetus, taip pat bent po dvi bendrų tualetų zonas. 3 aukšte, pirčių zonoje, taip pat nurodoma esant bent vieną asmenims su negalia pritaikytą tualetą ir dvi tualetų zonas. Parkas atsakyme pažymėjo, kad neturi duomenų apie incidento dieną sugedusius ar neveikusius tualetus; Bendrovės teigimu, galėjo būti, kad konkretūs tualetai tuo metu buvo užrakinti dėl to, jog jais naudojosi kiti lankytojai. Taip pat buvo pateikti 2 ir 3 aukštų pavyzdiniai žymėjimai, nukreipiantys lankytojus į sanitarines patalpas.

Vertinant šias aplinkybes pažymėtina, kad pateikti šalių paaiškinimai dėl tualetų būklės ir prieinamumo incidento metu yra prieštaringi, o objektyvių duomenų, kurie leistų patikimai nustatyti, ar tualetai iš tiesų buvo sugedę, nėra. Taip pat nėra galimybės patikrinti, ar konkretūs tualetai nebuvo laikinai užrakinti dėl to, kad jais tuo metu naudojosi kiti asmenys. Atsižvelgiant į tai, iš turimų duomenų nėra pakankamo pagrindo konstatuoti, jog Parke incidento metu sanitarinės patalpos buvo nepritaikytos ar neprieinamos.

Konvencijos 19 straipsnyje „Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę“ nustatyta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, pripažįsta visų asmenų su negalia lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas asmenims su negalia visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje, taip pat užtikrina, kad asmenims su

negalia lygiai su kitais asmenimis būtų suteikta galimybė naudotis bendruomenei skirtomis bendro naudojimo paslaugomis ir patogumais, kurie turi atitikti jų poreikius.

Konvencijos 26 straipsniu „Gebėjimų ir funkcijų lavinimas ir rehabilitacija“ valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis veiksmingų ir atitinkamų priemonių, įskaitant kitų asmenų su negalia teikiamą paramą, kad asmenys su negalia galėtų įgyti ir išlaikyti didžiausią įmanomą savarankiškumą, visus fizinius, protinius, socialinius ir profesinius gebėjimus, taip pat būtų visiškai įtraukti į visas gyvenimo sritis ir jose dalyvautų. Šiuo tikslu valstybės, Konvencijos šalys, įpareigojamos organizuoti, stiprinti ir plėsti kompleksines gebėjimų ir funkcijų lavinimo ir rehabilitacijos paslaugas bei programas, visų pirma, sveikatos, užimtumo, švietimo ir socialinių paslaugų srityse.

Konvencijos 30 straipsnio „Dalyvavimas kultūriniame gyvenime, aktyvus poilsis, laisvalaikis ir sportas“ 5 dalies e punktu valstybės, Konvencijos dalyvės, įpareigojamos užtikrinti, kad asmenys su negalia turėtų galimybę gauti paslaugas asmenų, organizuojančių rekreacinę, turizmo, laisvalaikio ir sporto veiklą.

Parko teigimu, Pareiškėjas pažeidė Parko taisykles, viena iš jų, „Vandens parko vidaus taisyklių“ 1 5.3 punktas, nurodo, kad „Vandens parke griežtai draudžiama <...> atlikti gamtinius reikalus (tuštinantis) ne tualete“. Pažymėtina, kad Pareiškėjas pažeidė taisykles dėl aplinkybių, susijusių su jam nustatyta negalia, kaip minėjo Pareiškėjo atstovas, Pareiškėjo reakcijos į fiziologinius procesus yra sulėtėjusios, rankų smulkioji motorika sutrikusi. Paslaugų teikėjas Pareiškėjo atžvilgiu nusprendė taikyti individualius ribojimus, t. y. nutraukti jo abonementą ir visam laikui uždrausti lankytis Parke.

Parkas paaiškinimuose nurodė, kad sprendimo uždrausti Pareiškėjui lankytis Parke priėmimo metu neturėjo informacijos apie Pareiškėjo negalią. Tačiau iš bylos medžiagos matyti, kad vėliau su Parko administracija susisiekė Pareiškėjo atstovas, kuris paaiškino susidariusios situacijos aplinkybes ir nurodė, kad incidentas galėjo būti susijęs su Pareiškėjo sveikatos būkle. Nepaisant to, nėra duomenų, kad Parkas, gavęs šią informaciją, būtų iš naujo įvertinęs priimtą sprendimą, atnaujinęs situacijos nagrinėjimą ar svarstęs galimybę taikyti alternatyvias, mažiau ribojančias priemones, atsižvelgdamas į Pareiškėjo negalią.

Pažymėtina, kad vertinant situacijas, susijusias su asmenimis su negalia, turi būti

atsižvelgiama į jiems taikomą sustiprintą teisinę apsaugą. Pagal Konvenciją ir nacionalinius teisės aktus, paslaugų teikėjai turi pareigą sudaryti sąlygas asmenims su negalia kuo visapusiškiau dalyvauti visuomenės gyvenime ir naudotis visuomenei teikiamomis paslaugomis. Tai reiškia, kad sprendimai, ribojantys tokių asmenų galimybes naudotis viešosiomis paslaugomis ar infrastruktūra, turėtų būti vertinami ypač atidžiai, siekiant užtikrinti, kad jie būtų objektyviai pagrįsti, proporcingi ir nepažeistų asmenų su negalia teisės dalyvauti visuomenės gyvenime lygiomis sąlygomis su kitais asmenimis. Tokiais atvejais taip pat svarbu įvertinti, ar nebuvo galimybės taikyti mažiau ribojančių priemonių ar pagrįsto pritaikymo, kuris leistų suderinti paslaugos teikėjo interesą užtikrinti higienos ir saugumo reikalavimus su asmens su negalia teise naudotis paslaugomis. Skundo tyrimo metu nėra pateiktų duomenų, kad gavę informaciją apie Pareiškėjo negalią, Parko atstovai būtų mėginę kalbėtis apie galimybių lankytis Parke užtikrinimą tam tikromis sąlygomis, atsižvelgiant į įvykusį incidentą, tačiau ir į kitas aplinkybes. Parkas nepateikė informacijos, kad tokie incidentai būtų įvykę anksčiau, nors Pareiškėjas nurodo, kad Parke lankėsi nuo 2007 metų.

Pažymėtina, kad pagal Europos žmogaus teisių teismo jurisprudenciją (toliau – EŽTT), Europos žmogaus teisių ir laisvių konvencijos (toliau – EŽTK) 14 straipsnis nedraudžia valstybei narei skirtingai elgtis su grupėmis, siekiant ištaisyti „faktines nelygybes“, pabrėžtina, kad iš tiesų tam tikromis aplinkybėmis nesistengimas ištaisyti nelygybę taikant skirtingą elgesį pats savaime gali sukelti šio straipsnio pažeidimą (žr., be kitų šaltinių, D.H. ir kiti prieš Čekijos Respubliką [GC], Nr. 57325/00, § 175, ECHR 2007-IV)³.

EŽTK 2 straipsnyje yra pateikta tinkamų sąlygų pritaikymo sąvoka – „būtinai ir tinkami pakeitimai ir pritaikymas, dėl kurių nepatiriama neproporcinga ar nepagrįsta našta ir kurių reikia konkrečiu atveju siekiant užtikrinti asmenims su negalia galimybę naudotis visomis žmogaus teisėmis ir pagrindinėmis laisvėmis lygiai su kitais asmenimis ar galimybę įgyvendinti šias teises ir laisves“.

EŽTT jurisprudencijoje pripažįstama, kad asmenys su negalia turi teisę tikėtis tinkamų sąlygų pritaikymo, kad galėtų naudotis teisėmis ir laisvėmis lygiai su kitais asmenimis. Taip ištaisoma faktinė nelygybė. Tokia apsauga yra įtvirtinama dėl ypatingo asmenų su negalia

---

³ Pavyzdžiui.: EŽTT, Cam prieš Turkija, 2016

pažeidžiamumo⁴.

Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymo (toliau- ANTAPĮ) 9 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad asmuo su negalia turi teisę į laisvalaikį, sportą, ir kultūrinę veiklą, atitinkančius jo amžių ir individualųjį pagalbos poreikį. ANTAPĮ 3 straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodyta, kad juridiniai asmenys, užtikrindami ir (ar) įgyvendindami asmens su negalia teises, vadovaujasi šiais principais: „lygiateisiškumo – asmuo su negalia, nepaisant jo lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos ar kitų ypatybių (toliau kartu – ypatybės), turi tokias pačias teises kaip ir kiti visuomenės nariai, jam sudaromos tokios pačios ugdymosi, darbo, laisvalaikio, dalyvavimo visuomenės, politiniame ir bendruomenės gyvenime sąlygos ir (ar) galimybės kaip ir kitiems visuomenės nariams. Tik tais atvejais, kai asmeniui su negalia sudarytos tokios pačios kaip ir kitiems visuomenės nariams sąlygos ir (ar) galimybės yra neveiksmingos, asmeniui su negalia numatomos palankesnės sąlygos ir (ar) didesnės galimybės visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenės gyvenime, palyginti su kitais asmenimis.“

Vertinant nagrinėjamą situaciją, akcentuotina, kad Pareiškėjas, turintis negalią, Parke lankėsi ilgą laiką, t. y. nuo 2007 m., ir per šį laikotarpį, bylos duomenimis, panašių incidentų nebuvo fiksuota. Šios aplinkybės leidžia kelti klausimą, ar priimtas sprendimas visam laikui uždrausti Pareiškėjui lankytis parke, buvo pakankamai individualizuotas ir proporcingas susidariusiai situacijai. Bendrovės laiške Pareiškėjo atstovui ir Bendrovės paaiškinimuose nurodyta, kad toks sprendimas priimtas dėl to, kad buvo patirta didelė žala ir nėra galimybių užtikrinti, kad tokia situacija nepasikartos. Bendrovė atsakyme nurodė, kad negali prisiimti galimų tokio įvykio sukeltų pasekmių rizikos. Šiuo metu yra vertinama ne tai, ar asmuo su negalia buvo traktuojamas taip pat, kaip kiti lankytojai, bet tai, ar Parkas atitiko būtinuosius prieinamumo reikalavimus ir ar Bendrovė ėmėsi adekvačių priemonių užtikrinti, kad paslauga būtų prieinama visiems asmenimis pagal nacionalinius ir tarptautinius teisės aktus nepaisant jų negalios.

Vertinant nagrinėjamą aplinkybes konstatuotina, kad asmeniui su negalia taikomas

---

⁴ Pavyzdžiui, EŽTT SAHIN prieš Turkiją, 2018.

viso gyvenimo draudimas, nesant numatytos galimybės jį peržiūrėti ar pritaikyti individualiai, nepagrįstai riboja šio asmens galimybes lygiai su kitais naudotis paslaugomis ir gali būti vertinamas kaip diskriminacija dėl negalios. Nors juridiniai asmenys turi teisę nustatyti tam tikras vidaus taisykles ar reikalavimus, susijusius *inter alia* su higienos ar saugumo užtikrinimu, tokios taisyklės privalo būti taikomos laikantis proporcingumo principo ir įvertinant individualias situacijos aplinkybes. Nagrinėjamu atveju nenustatyta, kad būtų buvusios svarstomos ar siūlomos alternatyvios priemonės, leidžiančios suderinti nustatytus higienos reikalavimus su asmens su negalia poreikiais, taip pat kad būtų siekta pritaikyti sąlygas ar kitaip reaguoti į susidariusią situaciją. Todėl darytina išvada, kad nebuvo imtasi pagrįstų priemonių užtikrinti tinkamų sąlygų pritaikymą, o tai sudaro pagrindą konstatuoti, jog buvo pažeista Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtinta pareiga užtikrinti lygias galimybes ir nediskriminuoti asmenų dėl negalios.

Kartu, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalies nuostata, suteikiančia teisę lygių galimybių kontrolieriui teikti išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, lygių galimybių kontrolierė siūlo Bendrovei iš naujo įvertinti sprendimą dėl Pareiškėjui nustatyto draudimo lankytis Parke ir išsamiai ištirti konkrečias šio sprendimo priėmimo aplinkybes, įvertinant informaciją apie Pareiškėjo negalią. Taip pat rekomenduotina apsvarstyti galimybę taikyti alternatyvias, mažiau ribojančias priemones ir tinkamų sąlygų pritaikymą, kurie leistų suderinti Parko pareigą užtikrinti higienos ir saugumo reikalavimus su Pareiškėjo teise naudotis teikiamomis paslaugomis lygiomis sąlygomis su kitais asmenimis.

Siekiant ateityje išvengti panašių situacijų, Bendrovei rekomenduotina nustatyti aiškia vidaus procedūrą, pagal kurią nagrinėjant situacijas, galimai susijusias su asmenų su negalia ir negalios sąlygotomis sveikatos būklėmis, būtų atliekamas individualus aplinkybių vertinimas. Tokia procedūra turėtų numatyti pareigą iš esmės ištirti konkrečios situacijos aplinkybes, įvertinti asmens su negalia individualius poreikius ir svarstyti tinkamų sąlygų pritaikymo ar kitų alternatyvių priemonių taikymą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu, 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a :

1. Įspėti UAB „Vandens parkas“ dėl padaryto lygių galimybių pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Bendrovę ir Pareiškėjo atstovą.
3. Įpareigoti Bendrovę išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė